

1. pôstna nedeľa

Dt 26, 4–10

Ž 91, 1–2, 10–11, 12–13, 14–15

Rim 10, 8–13

Lk 4, 1–13

Na začiatku pôstneho obdobia nám Cirkev popisuje Ježišov duchovný zápas s diablom na pustatine a pripomína nám, že pôst je časom boja. Prostredníctvom praktizovania modlitby, pôstu a almužny bojujeme s mocou zlého vo svojich životoch a s Božou milosťou ich rozhodne premáhame.

Kniha Deuteronomium / Dt 26, 4–10

Mojžiš povedal ľudu: „Kňaz vezme kôš z tvojej ruky, položí ho pred oltár Pána, tvojho Boha, a ty pred Pánom, svojim Bohom,ovieš: ‚Môj otec bol potulný Sýrčan. Zostúpil do Egypta a žil tam ako cudzinec vo veľmi malom počte. Tam vzrástol na veľký, silný a nesmierne početný národ.

Egyptania nás týrali a prenasledovali ukladaním najťažších robôt. My sme volali k Pánovi, Bohu svojich otcov, a on nás vypočul a zhladol na naše poníženie, lopotu a útlak. Pán nás vyviedol z Egypta silnou rukou a vystretým ramenom za veľkej hrôzy, znamení a zázrakov a priviedol nás na toto miesto a dal nám túto krajinu oplývajúcu mliekom a medom. A hľa, teraz som priniesol prvotiny plodov zeme, ktorú si mi dal, Pane.

A necháš ich pred Pánom, svojim Bohom, a pokloníš sa Pánovi, svojmu Bohu.“

Prvé čítania počas prvých piatich pôstnych nediel nám ponúkajú prehľad dejín spásy, pričom zvláštny dôraz kladú na Paschu a útek z Egypta, pretože tieto udalosti budeme my sami prežívať v liturgii od Zeleného štvrtka po Veľkú noc. Preto sa v priebehu nasledujúcich piatich týždňov pripravujeme na Veľký týždeň tak, že sa zamýšľame nad významom kľúčových udalostí v dejinách Božieho ľudu.

Dnešné prvé čítanie sa obzvlášť hodí na začiatok Pôstu, pretože je zhrnutím či prehľadom histórie Izraela od čias Jakuba (potulného „Aramejčana“ čiže Sýrčana) cez Exodus až ku dobytíu a osídleniu zaslúbenej zeme. V tomto úryvku z Deuteronomia Mojžiš nariaďuje Izraelitom, aby pravidelne chodili uctievať Boha do ústrednej svätyně. Keď tam prídu, majú odriekať dejiny spásy, a tak si ich pripomínať pred Pánom.

Táto stať nás upomína na dôležité miesto pamäte v bohoslužbe. Do dnešného dňa slávime sv. omšu „na moju (t.j. Ježišovu) pamiatku“. Jedným z nepriateľov duchovného života je zabudlivosť. Zabúdame, čo pre nás Boh urobil. Zabúdame, kým sme, čo sme ako Boží ľud zakúsili, odkiaľ a kam ideme. Ako sa hovorí, tí, čo zabúdajú na históriu, sú odsúdení na to, aby ju opakovali. V kontexte duchovného života to znamená, že tí, čo zabúdajú na otroctvo, z ktorého ich Boh vyslobodil, doň opäť sklžnu. Preto od nás Cirkev múdro žiada, aby sme každý týždeň prichádzali na sv. omšu a pripomínali si Božiu spásu.

V Biblii okrem toho spomínanie nie je len mentálnym pamätaním si. Jeho súčasťou je nový Boží akt záchrany. Boh si spomenie na Noema v arche, Boh si spomenie na izraelský ľud v Egypte. V oboch prípadoch je „spomienka“ spojená so spásou. Práve preto žalmy často prosia Boha, aby si „spomenul“ na svoj ľud (Ž 20, 3; 74, 2, 18; 89, 50, atď.). Keď prichádzame na sv. omšu, aby sme podľa Ježišovej výzvy konali „na moju pamiatku“, prosíme Boha, aby na nás v nasledujúci týždeň opäť vylial svoju spásnu moc.

Veľa amerických kresťanov trpí náboženskou „stratou pamäte“. Moderné protestantské kostoly sa podobajú na nákupné centrá, lebo si nepripomínajú svätých, koncily, prenasledovanie, mučeníctvo misionárov ani dejiny Božieho ľudu. Dokonca často ignorujú aj Starý zákon. Následkom toho chýba pocit spolupatričnosti jedného Božieho ľudu v priebehu dejín. Pamäť je zdrojom identity. Osoba, ktorá má amnéziu, zabúda na to, kým je. Cirkev nás vo svojej múdrosti stále povzbudzuje, aby sme spomínali, a tak vedeli, kým sme.

Responzóriový žalm / Ž 91, 1–2, 10–11, 12–13, 14–15

*Kto pod ochranou Najvyššieho prebýva *
a v tóni Všemohúceho sa zdržiava,
povie Pánovi: „Ty si moje útočisko *
a pevnosť moja; v tebe mám dôveru, Bože môj.“ R.
Nestihne ťa nijaké nešťastie *
a k tvojmu stanu sa nepriblíži pohroma,
lebo svojim anjelom dá príkaz o tebe, *
aby ťa strážili na všetkých tvojich cestách. R.
Na rukách ťa budú nosiť, *
aby si si neuderil nohu o kameň.
Budeš si kráčať po vretenici a po zmiji, *
leva i draka rozšliapeš. R.
Pretože sa ku mne pritúlil, vyslobodím ho, *
ujmem sa ho, lebo pozná moje meno.
Keď ku mne zavolá, ja ho vyslyším †
a budem pri ňom v súžení, *
zachránim ho i oslávim. R.*

Toto je typický bojový žalm, ktorý sa už v staroveku používal pri exorcizme a ako ochrana proti zlým duchom. Dodnes je jedným z tých, ktoré sa môžu recitovať pri obrade exorcizmu. Vretenica, zmija, lev a drak, ktoré tu sú spomenuté, boli narážkou na zlých duchov, ktorí boli v pohanských kultoch uctievaní v podobe zvierat. Spev tohto žalmu v dnešnej sv. omši je obzvlášť priliehavý z toho dôvodu, že sa prepája s evanjeliovou témou boja so satanom.

List Rimanom / Rim 10, 8–13

*Bratia, čo hovorí Písmo? „Blízko teba je slovo, v tvojich ústach a v tvojom srdci;“ totiž slovo viery, ktoré hlásame. Lebo ak svojimi ústami vyznávaš: „Ježiš je Pán!“ a vo svojom srdci uveríš, že Boh ho vzkriesil z mŕtvych, budeš spasený. Lebo srdcom veríme na spravodlivosť a ústami vyznávame na spásu. Ved' Písmo hovorí: „Nik, kto v neho verí, nebude zahanbený.“
Niet rozdielu medzi Židom a Grékom, lebo ten istý je Pán všetkých, bohatý pre všetkých, ktorí ho vzývajú: Lebo každý, kto bude vzývať Pánovo meno, bude spasený.*

Druhé čítania počas prvých piatich pôstnych nediel tvoria klasické pasáže od sv. Pavla, v ktorých sumarizuje evanjeliové posolstvo. Dnešné čítanie je toho dobrým príkladom. Evanjelium je vo svojej podstate jednoduché: ver v Ježiša Krista a jeho zmŕtvychvstanie, otvorene ho vyznaj pred svetom a budeš spasený.

Ako protestantský pastor som tento úryvok často používal pri evanjelizácii. Vyzýval som ľudí, aby uverili v Ježiša a modlili sa, aby prijali jeho Ducha do svojho života a mohli si zaistiť miesto v nebi. Na tom v podstate nie je nič zlé. Jediným nebezpečenstvom je, že celú kresťanskú vieru zredukujeme na akt viery a vyznania, ktoré nám zabezpečí spásu. Treba pamätať aj na iné miesta z Písma, napr.:

Ježiš im povedal: „Veru, veru, hovorím vám: Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život. Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň. (Jn 6, 53–54)

Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude odsúdený. (Mk 16, 16)

Kto hovorí: „Poznám ho,“ a nezachováva jeho prikázania, je ľubár a niet v ňom pravdy. (1 Jn 2, 4)

Je pravda, že „každý, kto bude vzývať Pánovo meno, bude spasený“, ale „vzývať Pánovo meno“ predpokladá postoj pokánia a pokory, uznanie toho, že sami sa nedokážeme spasiť, že potrebujeme Božiu pomoc, a pripravenosť konať tak, ako nám Boh hovorí, aby sme boli spasení. „Vzývať Pánovo meno“ a pritom neposlúchať Božie pokyny na spásu (vrátane krstu – Mk 16. 16, Eucharistie – „jesť jeho telo a piť jeho krv“ – Jn 6, 53 a zmeny života – 1 Jn 1, 6) nedáva žiadny zmysel.

Responzóriový žalm / Ž 71, 1-2. 3-4a. 5-6b. 15ab+17

Ježiš sa vrátil od Jordánu plný Ducha Svätého. Duch ho vodil štyridsať dní po púšti a diabol ho pokúšal. V tých dňoch nič nejedol. A keď sa skončili, vyhladol. Tu mu diabol povedal: „Ak si Boží Syn, povedz tomuto kameňu, aby sa stal chlebom.“

Ježiš mu odvetil: „Napísané je: ‚Nielen z chleba žije človek.‘“

Potom ho diabol vyzdvihol, v jedinom okamihu mu ukázal všetky kráľovstvá sveta a vravel mu: „Dám ti všetku ich moc a slávu, lebo som ju dostal a dám ju, komu chcem. Ak sa mi teda budeš klaňať, všetka bude tvoja.“

Ježiš mu povedal: „Je napísané: ‚Pánovi, svojmu Bohu, sa budeš klaňať a jedine jemu budeš slúžiť.‘“

Potom ho zaviedol do Jeruzalema, postavil ho na vrchol chrámu a povedal mu: „Ak si Boží Syn, vrhni sa stadeto dolu, veď je napísané: ‚Svojim anjelom dá príkaz o tebe, aby ťa chránili,‘ a ‚vezmú ťa na ruky, aby si si neuderil nohu o kameň.‘“

Ježiš mu odvetil: „Je povedané: ‚Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha.‘“

Keď diabol skončil všetko pokúšanie, na čas od neho odišiel.

Môže nám zníeť zvláštne, že Pán vyhladol až po štyridsiatich dňoch. Počas dlhých pôstov však telo prechádza do režimu spalovania uložených tukov a po niekoľkých dňoch už človek necíti hlad, až kým sa mu neminú zásoby tuku, a to môže trvať celé týždne. V tomto štádiu začína telo rozkladať svaly, aby zostalo nažive, a tak umierať, čiže opäť cíti hlad. Ježiš bol po štyridsiatich dňoch v takomto stave.

Tri pokúšenia Krista sú odrazom „trojakej žiadostivosti“, teda troch bežných spôsobov, ktorými sme pokúšaní na hriech. Sv. Ján ich v 1Jn 2,16 sumarizuje takto: „žiadostivosť tela, ... žiadostivosť očí, ... honosenie sa bohatstvom“. „Žiadostivosť tela“ je telesná túžba po jedle, sexe, drogách, pohodlí, atď. „Žiadostivosť očí“ je lakomstvo alebo chamtivosť, teda túžba vlastniť krásne a hodnotné veci. „Honosenie sa bohatstvom“ (doslova „pýcha života“, pozn. prekl.) je hriešna pýcha.

Hriech vstúpil do sveta, keď sa Eva poddala tejto trojakej žiadostivosti. Genesis 3, 6 hovorí, že sa pozrela na ovocie a videla, že „je na jedenie chutné“ (žiadostivosť tela), „na pohľad krásne“ (žiadostivosť očí) „a na poznanie vábíve“ (doslova aby urobilo človeka múdрым ako Boh, pozn. prekl.) (pýcha, chcieť sa rovnať Bohu).

Pri pokúšaní na púšti Ježiš rozväzuje trojitú neposlušnosť Evy. Satan ho najprv pokúša v oblasti žiadostivosti tela: Zmeň tieto kamene na chlieb. Veď aké skvelé by bolo okúsiť po všetkom tom hladovaní chuť teplého chleba? Potom nasleduje žiadostivosť očí: v jednom okamihu ukazuje Ježišovi všetku „moc a slávu“ kráľovstiev sveta a ponúka mu ich.

Nakoniec, pýcha: satan berie Ježiša na najznámejšie miesto celého Izraela, na vrch chrámu, a vyzýva ho na zázračný „kaskadérsky kúsok“, ktorý z neho spraví celebritu a prinesie mu slávu a obdiv od všetkého ľudu.

Ježiš v každom jednom prípade odpovedá na satanove pokúšenia pripomenutím Božieho slova. To je presne to, v čom Eva zlyhala: zabudla, teda nespomenula si a neposlúchla Boží príkaz.

Je tu ešte jeden súvis, a to medzi Ježišom, Synom Dávida, a Dávidovým synom Šalamúnom. Na svojej smrteľnej posteli zaviazal Dávid svojho syna a dediča, aby dodržiaval Mojžišov zákon, obsiahnutý v Deuteronomiu. V tejto knihe sú tri zákony pre kráľa (Dt 17, 16–17, parafráza): Kráľ nemal mať priveľa žien (žiadostivosť tela), zlata (žiadostivosť očí, chamtivosť), ani koní a vozov (pýšenie sa vojenskou silou). Ako v tom Šalamún obstál? Nie veľmi dobre. V 1Kr 10 – 11 čítame, že mal sedemsto žien a tristo konkubín, 666 talentov zlata ročne a koní s vozmi toľko, že musel pre ne postaviť zvláštne mestá. Trikrát a dost, Šalamún! Takže Šalamúnovi sa nepodarilo zachovať Mojžišov zákon a padol za obeť trojitej žiadostivosti.

Ako sa v tomto smere darilo Ježišovi? Aj on je pokúšaný trojakou žiadostivosťou, ale zakaždým odpovedá tak, že sa drží Božieho slova, najmä knihy Deuteronomium, čiže Mojžišovho zákona, ktorý trikrát cituje (Dt 8, 3; 6, 13; 6, 16). Takto dokazuje, že je lepším Synom Dávida než Šalamún. Naozaj, tu je „niekto väčší ako Šalamún“ (Lk 11, 31). Ježiš je ten pravý Kráľ.

Na začiatku Pôstu by sme si mali pamätať, že trojaké skutky nábožnosti — modlitba, pôst a almužna — nám majú pomáhať odolávať trojakej žiadostivosti. Tak sa naučíme byť kráľmi a kráľovkami ako Ježiš: osobami, ktoré ovládajú svoje vášne a nenechajú ich nad sebou zvíťaziť, ľuďmi, ktorí dávajú príkazy démonom, a nie démoni im.

Modlitba bojuje s pýchou, keďže je pokorným uznaním, že potrebujeme Božiu pomoc, lebo si nevystačíme sami.

Pôst je zápasom s telom a učí nás, že musíme ovládať svoje fyzické chútky.

Almužnou bojujeme proti žiadostivosti očí, lebo nám pomáha odpútať sa od svojho bohatstva, vzdať sa lakomstva a deliť sa o svoj majetok namiesto toho, aby sme ho zhromažďovali pre seba.

Počas pôstneho obdobia zakúšame my sami Ježišov štyridsaťdňový pobyt na púšti. Vďaka intenzívnemu životu modlitby, odriekania a almužny sa púšťame do duchovného zápasu s diablom a s pomocou Božej milosti ho vyháname zo svojich životov. Nebojujeme sami, lebo v krste a iných sviatostiach sme dostali Ducha Ježiša, Víťaza. K nemu voláme o posilu a môžeme si byť istí víťazstvom, lebo „každý, kto bude vzývať meno Pánovo, bude spasený“, a slovami žalmu:

*Keď ku mne zavolá, ja ho vyslyším
a budem pri ňom v súžení,
zachránim ho i oslávim.*